

ТИЈАНА ГРУМИЋ

ФЛЕКЕ

КРАЉЕВАЧКО ПОЗОРИШТЕ

НЕДЕЉА, 29. МАЈ

TIJANA GRUMIĆ

STAINS

KRALJEVO THEATRE

SUNDAY, 29TH MAY

Фото: Ненад Миленковић

Редитељ: ЈУГ ЂОРЂЕВИЋ	Direction: JUG ĐORĐEVIĆ
Сценографија: ВЕЛИМИРКА ДАМЈАНОВИЋ, ЈУГ ЂОРЂЕВИЋ	Set design: VELIMIRKA DAMJANOVIĆ, JUG ĐORĐEVIĆ
Костимографија: ВЕЛИМИРКА ДАМЈАНОВИЋ	Costume design: VELIMIRKA DAMJANOVIĆ
Музика: ЈУЛИЈА ЂОРЂЕВИЋ	Music: JULIJA ĐORĐEVIĆ
Дизајн светла: РАДОМИР СТАМЕНКОВИЋ	Light design: RADOMIR STAMENKOVIĆ

Улоге Cast

АЛЕКСАНДРА АРИЗАНОВИЋ	ALEKSANDRA ARIZANOVIĆ
ДРАГАНА ВАРАГИЋ	DRAGANA VARAGIĆ
ГОРИЦА ДИНУЛОВИЋ	GORICA DINULOVIĆ
ЗОРАН ЦЕРОВИНА	ZORAN CEROVINA

Фото: НЕНАД МИЛЕНКОВИЋ **Photo:** NENAD MILENKOVIĆ

Представа траје сат и четрдесет минута The play is one hour and forty minutes long

СПИСАТЕЉИЦА

Флеке су у овој причи свуда. Око нас и по нама. Има их разних – од кафе, од уља, од мастила, од сока, од крви, од блата, од прашине... Има оних које могу да се оперу, као да никад нису ни постојале, а има и оних које не могу да се извуку, већ остају као подсетник на нешто што бисмо можда радије заборавили, а не можемо. Има и оних флека које се голим оком уопште не виде, али знаш да су ту. Подмукло чекају тренутак да избију на површину и све поремете. Ова прича је највише о њима.

Тијана Грумић (1993)

Драмска списатељица и драматуршкиња. Дипломирала је на Катедри за драматургију Факултета драмских уметности у Београду 2016. као студенткиња генерације. На истом факултету је 2017. завршила мастер студије драматургије, а тренутно је студенткиња докторских уметничких студија.

Њени драмски текстови извођени су у Омладинском позоришту „Дадов“, на сцени УК „Вук Караџић“ у Београду, у позоришту „Бора Станковић“ Врање, Српском народном позоришту, Градском позоришту Чачак и Позоришту Атеље 212 Београд. Као драматуршкиња радила је на пројектима у позориштима широм Србије.

Тијана је добитница неколико награда за свој рад, међу којима и награде за драмско стваралаштво „Борислав Михајловић Михиз“ коју додељују Српска читаоница у Иригу и Фонд „Борислав Михајловић Михиз“.

РЕДИТЕЉ

Текст који је Тијана написала јако је актуелан, али не у баналном смислу да ми сад директно говоримо о свеprisутној корони, већ је то више прича о последицама које је она донела. Пандемија која је однела многе животе јесте повод, али овде се више гово-

ри о томе шта доноси период после ње, а то је период суочавања са губицима који су огромни, како лични, тако и колективни. Дакле, једна од тема јесте губитак и како се са њим носити.

Покушао сам, између осталог, да у овом комаду преиспитам где је граница између нашег живота и бављења животом на сцени.

По својој структури ово је нека врста комада о одрастању и он прати младу девојку која говори о свом животу од тренутка рођења до момента када нам прича своју причу.

Југ Ђорђевић

Рођен је у Врању. Дипломирао на Факултету драмских уметности у Београду, на Одсеку за позоришну и радио режију у класи проф. Николе Јевтића и Душана Петровића.

Дипломску представу *Каскадер* аутора Страхиње Маџаревића, режирао је на десетом Фисту (Фестивал интернационалног студентског театра) у Београду.

Прву професионалну режију потписује у Позоришту „Бора Станковић“ у Врању, текст Тијане Грумић *Кейлер 452-б*. За исту представу Тијана и Југ поделили су Специјалну награду на фестивалу „Јоаким Вујић“ у Новом Пазару. Она се нашла и у такмичарској селекцији Стеријиног позорја 2018. Исте године режира у Народном позоришту Ужице комад Огњена Обрадовића *Како одржавати фикус*, а драмом *Тријих о радницима* (Сара Радојковић, Страхиња Маџаревић, Тијана Грумић) у његовој режији, отвара се ново Градско позориште Чачак. Децембра исте године режира комад *Dolce vita* Јелене Палигорић у Мадленијануму. Почетком 2019. у Краљевачком позоришту режира комад *Сумња* Џона П. Шенлија. Исте године на фестивалу „Јоаким Вујић“ у Краљеву добија Специјалну награду за режију представа *Сумња* и *Тријих о радницима*. Крајем године режира *Нечисти крв* у драматизацији Тијане Грумић у Народном позоришту „Бора Станковић“ Врање, и комад *Јеган Егий* Арманда Насцимента Розе у Народном позоришту у Нишу. Добитник је награде за најбољу режију на фести-

валу „Позоришно пролеће“ у Шапцу за представу *Нечистија крв*. Почетком 2021. у Београдском драмском позоришту режира комад Рајнера Вернера Фасбиндера *Кишне капи на врелом камењу*, као и *Трамвај звани жеља* Тенесија Вилијамса у Народном позоришту Сомбор. Исте године у Градском позоришту Чачак режира комад *О Гилјамешу* Тијане Грумић.

КРИТИКА

О СТРАДАЊИМА ВЕЛИКИМ И МАЛИМ

Краљевачко позориште извело је комад Тијане Грумић *Флеке*. Драма има форму поеме у слободном стиху чије се речи на различите начине размештају по папиру. Нема ни дијалога, ни ликовова, ни дидаскалија, али постоји континуитет приче о одрастању девојчице на сиромашној периферији, које је дубоко обележено родном поделом улога. Драма говори о покушајима људског бића да прескочи родне границе и достигне личну срећу коју чине једноставне ствари као што су могућност да се вози ауто, да се путује, плива, иде на море... Цео живот је обележен флекама – флеком од крви мајке која је умрла на порођају на задњем седишту татиног ауто, крви оца који је погинуо у својој радионици тако што га је спљескао камион, флека од влаге у бакиној кући... Смрт у овој драми није велика, историјска чињеница пуна страдања и патоса, већ се као сенка провлачи кроз живот остављајући неизбрисиве трагове – флеке. Комад Тијане Грумић је једноставан и непретенциозан и за нас би можда остао непрозиран да није било пажљивог рада редитеља Југа Ђорђевића са глумцима. Текст је подељен тако да су глумци понекад ликови, а понекад наратори који помажу гласу девојчице (Александра Аризановић) да исприча причу. Драгана Варагић игра улогу баке и нараторке, а Горица Динуловић и Зоран Церовић ликове са којима девојчица и бака долазе у контакт – тату, маму, комшинице, случајна пролазница на друму која личи на Касандру из серије... Њих двоје су били добра подршка Аризановићки и Варагићки јер су се потрудили да их разликујемо у различитим улогама. Александра Аризановић уверљиво дочарава животну радост и оптимизам какве поседује младо, људско биће које с пуно наде

гледа у будућност и реалне животне препреке не могу га лако поколебати. Она веома вешто и неприметно прелази из улоге наратора у улогу лика у радњи. Посебно је узбудљиво када као наратор на детиње једноставан начин објашњава како је остала прво без мајке, а затим и без оца. У тренутку сусрета лицем у лице са партнером, уђе у лик девојчице која плаче због растанка са мајком и погибије оца. Иако је њен костим, уске стреч панталоне, деколтирани горњи део и каубојски шешир асоцирао на еротичност варијететско-циркуске забављачице, Аризановићка нас је експресивном глумом ипак уверила да игра девојчицу која приповеда о одрастању. Њеног сексепила свесни смо у тренуцима када плеше – осим што је глумица, она је и плесачица. Прави би-

сер ове поделе је глумица Драгана Варагић која игра баку. Било да немо прати радњу или да је наратор, коментатор или лик, Драгана Варагић је у сваком тренутку фокусирана, посвећена и свесна свог глумачког задатка у представи. Она игра пластично и јасно карактер баке као строге старе жене која једва приметним осмехом у углу усана скрива шерета. Бака је жена из народа која достојанствено и без роптања носи своју судбину. Волела је да рецитије и да иде у школу, али ју је отац исписао након првог наступа на школској приредби, јер „женско мора да зна где јој је место и мора да помаже у кући“. После су је удали за човека кога није волела и родила је сина који за њу није марио када је остарила. Задовољство јој је гледање латиноамеричких серија и дружење уз кафу са другарицама. Одлучна је једино у намери да ће њена унука завршити школе и тако обезбедити бољу судбину. Драгана Варагић као бака носи црну хаљину на копчање испод које се тек назире циркуски костим. Не знамо чија је ово била идеја, али је добра јер би шарени костим учинио готово немогућим да се брани овакав лик баке. Што се тиче сценског простора (Велимирка Дамјановић и Југ Ђорђевић) и костима (Велимирка Дамјановић) они асоцирају на скромну циркуску шатру – све је помало блештаво, весело и дечије, а у суштини је скромно и тужно. Није сасвим јасно зашто је овакав сценски оквир био неопходан јер из самог текста никако не произилази. Вероватно је у питању жеља редитеља да радња добије на сценској атрактивности. То не смета, али и не доприноси значењу представе, већ је

више шљокица на позоришном ткању. Ипак, *Флеке* су једно позоришно занимљиво и глумачки вредно дело којим Краљевачко позориште може бити сасвим задовољно.

Марина Миливојевић Мађарев
(Време, 3. март 2022)

Гледајући представу позоришна публика понекад прво запази главног глумца или глумицу, други пут им се нарочито свиди режија, а трећи пут узбудљива прича. Некад наравно све то заједно. У случају представе *Флеке*, у извођењу позоришта у Краљеву, које је ових дана гостовало у Атељеу 212, прво нешто треба рећи о Тијани Грумић, ауторки овог комада. Тијана Грумић спада у млађу генерацију писаца која стварност око себе у првом реду осећа кроз интимне болове и нежне захтеве за срећом, а мање као драматичну друштвену арену у којој меци лете на све стране. У исту класу сензибилних и осећајних спада и редитељ ове представе Југ Ђорђевић, који у својим радовима пуно дубље испод друштва и политике увек тражи шта се догађа у зони, отприлике, људског срца. Тако и у овој представи, што год да се деси у животу, њени јунаци, наше комшије, пријатељи, рођаци, остају да испрате своје прве љубави, мале радости, велике трагедије и смрти. Наше срце непрестано куца и једном ће да се заустави, каже Тијана Грумић. Небо над светом не опстоји на великим идејама и догађајима, него на том ситном и трошном праху од ког смо сви саздани, каже ауторка. *Флеке* које су масним жигом утиснуте у наш живот, за које некад јесмо, а некад нисмо сами одговорни, морамо да носимо без пуно роптања, очекујући у нашем трајању на земљи бар неки тренутак радости. Солидан ансамбл Краљевачког позоришта одиграо је зато ову причу мирно, без великих покрета и драматичног подизања гласа, потцртавајући главну мисао – да се присетимо Андреа Малроа: Како овај живот не вреди пуно, али ништа не вреди као овај живот. Уз искусне колеге Горицу Динуловић и Зорана Церовину, глумица Александра Аризановић успешно је, са страшћу властите младости, одиграла захтевну улогу главне јунакиње и нараторке ове приче, док је Драгана Варагић, мудро и одмереном игром, тој причи придодала препознатљив тон народне породичне саге. Позоришта изван великих градова у стању су да направе мала театарска чуда.

Једно од њих је и позориште из Краљева, које нам је представом *Флеке* донело тиху и уверљиву причу о свима нама који ћемо живети, надати се, волети и умирати, без обзира на увек драматичне бубњеве из великог света.

Бојан Муњин
(*PTC Радио Београд 2*, 25. фебруар 2022)

О ФЛЕКАМА, СМРТИ И СНОВИМА

Флеке су поема о одрастању. О животу који уме изненада да нестане и за собом остави само неке неизбрисиве флеке, просутог сока од боровнице или крви. И о смртима. О превише смрти које прате једно мало одрастање.

Тијана Грумић пише уобичајено у стиху, у првом лицу, уз тек графичку назнаку реплика осталих ликова, без именовања током самог текста. Главни лик, Ја из уводне напомене, уједно и препричава и улази у дијалоге. Препричава дешавање, као и своја осећања којима их прати. А они остали су Мама која је умрла на порођају, Тата и Баба са којима наставља да живи. Живи између оца законченог несрећом која их је задесила, и бабе која све то надомешта, најбоље и најнесебичније што зна. Девојчица код ње проводи највише времена, уз бабине пријатељице, а све у озрачују серије о Касандри, бабиној другој највећој љубави поред унукe.

Нежан, сетан текст, писан из детиње перспективе, редитељ Југ Ђорђевић поставља с једнаком нежношћу и пажњом. Александра Аризановић је та девојчица, вечно весела, са непомућеном потребом да осмехом поправи и изравна све туге и несреће ове мале породице. Као неки енергетски генератор она покушава да оца, утуљеног и закопаног, оживи. Да испуни бабина очекивања, да буде најбоља. Тек понекад јој сета осенчи лице, кад од оца не може да извуче готово ни трунку живота за себе. Није баш да она то тако схвата, сувише је мала, просто бива разочарана његовим одбијањем да јој испуни највећу жељу – да види море и да пре тога научи да плива.

Зоран Церовина је тај отац, успорен, готово без покрета, а тако очигледно препун нежности, доброте и туге, и нарочито љубави

коју више не уме да да, која не успева да изађе из њега. Сем кроз поглед. Горица Динуловић суптилно доноси сав потенцијал љубави и нежности мајке којој смрт није дозволила ни да загрли своју бебу, као и потенцијал сопствене непотрошене младости.

Сјајну глумачку екипу Краљевачког позоришта на најбољи начин допуњује гошћа Драгана Варагић као Баба. Баба која се једнако енергично и неуморно не да недаћама као ни њена унука, али која исто тако испод коже носи море туге и бриге, што само повремено блесне, кад мисли да је мала не види.

И Касандра је значајан лик. Истина, само у облику великог постера. То је ваљда и разлог што су сви обучени у драстично дречаве костиме, пародирајући латиноамеричке сапунице. Суптилнији визуелни приступ, као и додатна нијанса у глуми Аризановићке, остају мали дуг представи и дубинским тоновима Грумићкиног текста, његовој поетској порозности којом се брише граница између унутрашњег и спољног света.

Флеке су поема о четири нежна створа који сањају. Неки сањају своју љубав, па их смрт пробуди. Неки сањају Касандру, бежећи од живота. Неки сањају море, па и успеју да стигну до њега, оставши успут без свих најмилијих. Живот је један циркус, и зато редитељ сцену своди на циркуски карусел (уз помоћ Велимирке Дамјановић која је и костимограф), док ликови на крају добијају кловновска обележја. Живети је и тужно и смешно. Уз нешто флека које остају за нама. И много снова који одлазе са нама.

Александра Гловацки
(*nova.rs*, 26. фебруар 2022)

WRITER

TIJANA GRUMIĆ (NOVI SAD, 1993)

Graduated dramaturgy from the Faculty of Dramatic Arts in Belgrade in 2016 as a valedictorian, and received her MA degree from the same faculty. In 2017, she received her master's degree from the same faculty, and she is currently completing her Ph.D. studies.

Her plays have been performed in the DADOV Theatre, the Vuk Theatre, the Bora Stanović Theatre, the Serbian National Theatre, the City

Theatre in Čačak, and the Atelje 212. As a dramaturge, she worked on projects in numerous theatres in Serbia.

She won several awards, including the Borislav Mihajlović Mihiz Award in 2018.

DIRECTOR

JUG ĐORĐEVIĆ

Born in Vranje. Graduated theatre direction from the Faculty of Dramatic Arts in Belgrade in the class of Nikola Jevtić and Dušan Petrović.

He directed his graduation play *The Stuntman*, written by Strahinja Madžarević, at the 10th Festival of International Student Theatre in Belgrade.

His first professional engagement was the production of Tijana Grumić's *Kepler – 452b* at the Bora Stanković Theatre in Vranje, for which they received the Special Award at the Joakim Vujić Festival in Novi Pazar, and the play was selected for the Sterijino Pozorje Festival in 2018. That year, he directed Ognjen Obradović's *How to Grow Figs*, while his production of *Workmen's Triptych* (written by Sara Radojković, Strahinja Madžarević and Tijana Grumić) was played at the opening of a new City Theatre in Čačak. In December 2018, he directed Jelena Paligorić's *Dolce Vita* at the Madlenianum Opera and Theatre. In 2019, he directed John Patrick

Shanley's *Doubt, A Parable* in the Kraljevo Theatre. That same year, he received the Special Directorial Award for *Doubt, A Parable* and *Workmen's Triptych* at the Joakim Vujić Festival. In 2019, he also directed *Impure Blood*, dramatized by Tijana Grumić, Bora Stanković Theatre in Vranje, and Armando Nascimento Rosa's *An Oedipus* at the National Theatre Niš. He received awards at the Theatre Spring in Šabac for his production of *Impure Blood*. In 2021, he directed Rainer Werner Fassbinder's *Drops on Hot Stones* at the Belgrade Drama Theatre, Tennessee Williams' *A Streetcar Named Desire* at the National Theatre Sombor, and Tijana Grumić's *Of Gilgamesh* at the City Theatre in Čačak.

REVIEWS

BIG AND SMALL SUFFERINGS

The drama has the form of a poem in free verse, with the words arranged on paper in different ways. There is no dialogue, no characters, no didascaly, but there is a continuity of the story of a girl growing up on a poor periphery, which is deeply marked by the gender division of roles. The drama is about the attempts of a human being to cross gender boundaries and achieve personal happiness consisting of simple things such as the ability to drive a car, travel, swim, and go to the sea... Her entire life is marked by stains – a stain from the blood of a dead mother at the birth in the back seat of her dad's car, the blood of her father who died in his workshop after being splashed by a truck, a stain of humidity in her grandmother's house... Death in this drama is not a great historical fact full of suffering and pathos, but it skips through life leaving indelible traces – stains. Tijana Grumić's play is simple and unpretentious, and we might have ignored it if it weren't for the careful directorial work by Jug Đorđević and his actors. (...) Aleksandra Arizanović convincingly evokes the joy and optimism of a young human being who looks to the future with a lot of hope, so life obstacles cannot easily shake her. She very skillfully and imperceptibly passes from the role of the narrator to the role of the character in action. This is especially exciting when she, as a narrator, explains childishly how she was left without her mother first, and then without her father. During a face-to-face meeting with her partner, she enters the character of a girl who cries because of parting with her mother and the death of her father. Although her costume

– tight stretch pants, low-cut top, and cowboy hat – were associated with the eroticism of a variety-circus entertainer, Arizanović convinced us with her expressive acting that she is playing a girl who tells the story of growing up. We are aware of her sex appeal in the moments when she dances – apart from being an actress, she is also a dancer. The real star of this cast is Dragana Varagić, who portrays her grandmother. Whether she is silently following the plot or she is a narrator, a commentator, or a character, Dragana Varagić is focused, dedicated, and aware of her acting task at all times. She portrays the obvious character of her grandmother as a strict old woman who hides her devilish nature with a barely perceptible smile on the corner of her lips. Grandma is a woman of the people who carries her destiny with dignity and without grumbling.

Marina Milivojević Mađarev
(*Vreme*, March 3rd 2022)

When watching a play, the theater audience sometimes first notices the main actor or actress, the second time they especially like the direction, and the third time the exciting story. Sometimes, of course, all those elements together. In the case of *Stains*, performed by the Kraljevo Theatre, we first need to talk about Tijana Grumić, the author of this play. Tijana Grumić belongs to the younger generation of writers who feel the reality around them primarily through intimate pains and tender demands for happiness, and less as a dramatic social arena in which bullets fly in all directions. The director of this play, Jug Đorđević, belongs to the same class of sensitive and sensible people, and in his works, he is, instead of society and politics, always looking for what is happening in the zone of the human heart. In this play, no matter what happens in life, its heroes, our neighbors, friends, and relatives, remain to send off their first loves, small joys, great tragedies, and deaths. Our heart is constantly beating, but it will stop doing so one day, says Tijana Grumić. The sky above the world does not survive on great ideas and events, but on that small and crum-

bling dust from which we are all made, says she. Stains that are imprinted with a thick mark on our lives, for which we sometimes are, and sometimes not responsible, we must wear without much grumbling, expecting at least some moment of joy during our life on this Earth. The solid ensemble of the Kraljevo Theater, therefore, plays this story calmly, without big movements and dramatic raising of the voice, emphasizing the main thought – to evoke André Malraux: “Life is worth nothing. But nothing is worth life.”

Bojan Munjin
(Radio Belgrade 2, 25th February 2022)

OF STAINS, DEATH, AND DREAMS

The gentle, sad text, written from a child’s perspective, is directed by Jug Đorđević with as much tenderness as attention. Aleksandra Arizanović is the girl, eternally happy, with an unhelpful need to fix and correct all the sorrows and misfortunes of her small family with a smile. As an energy generator, she tries to revive her father, who has been silenced and but-toned up. To fulfill her grandmother’s expectations, to be the best. Only sometimes does a shadow overshadow her face, and that is when she cannot get a shred of life out of her father. It is not that she understands it that way, as she is too young, so she is just disappointed with his refusal to fulfill her greatest wish – to see the sea and learn to swim before that.

Zoran Cerovina is that father, slow, almost without movement, and so obviously full of tenderness, kindness, sadness, and, especially, love that

he can no longer give as it fails to leave his body. Only through a look. Gorica Dinulović subtly brings all the potential of love and tenderness of a mother whose death did not allow her to hug her baby, as well as the potential of her unspent youth.

The great acting team of the Kraljevo Theater is complemented in the best way possible by a guest star Dragana Varagić, portraying the Grandmother. She does not succumb to adversity as energetically and tirelessly as her granddaughter, but she also carries a sea of sadness and worry under her skin, which only occasionally shines when she thinks that the little one does not see her.

(...) This is an epic poem about four gentle dreaming creatures. Some dream of their love and death awakens them. Some dream of Cassandra, fleeing from life. Some dream of the sea, and even manage to reach it, leaving all their loved ones behind. Life is a circus, and that is why the director reduces the stage to a circus carousel (with the help of Velimirka Damjanović, who is also the costume designer), while the characters end up with clown features. Living is both sad and funny. With some stains left behind. And many dreams that go away with us.

Aleksandra Glovacki
(nova.rs, 26th February 2022)

